

הלכות שבת סימן רפד

באר הגולה 124

הקראים, אכל ביום טוב שקורין חמשה, סגי בט"ו פסוקים (מהר"ם סאדרא"ה). ולא נחקנה הספטה * רק בצביר אחר שקראו בתורה (תשובת הרמב"ן סימן קצט), (ג) * אכל בלאו הכי * אסור לקרות עם הברכות שלפניה ולאחריה, אכל בלא ברכה שרי (כ"י: ב) באם הל ראש-חדש בשבת (ד) אין המפסטר מןכיר של ראש-חדש כלל. יגוש אומרים שאף-על-פי שאינו מןכיר בחתימה של ראש-חדש מןכירין אותו בתוך הברכה, שאומר 'את יום המנוח הזה ואת יום ראש החדש הזה'. והמנהג בסבא הראשונה: ג (ה) צריך לכוון לברכות הקוראים בתורה ולברכות המפסטר ויצנה (ו) אחריהם (ז) אמן, ויעלו לו להשלים מנוח מאה ברכות שחסר מנינם בשבת: ד "קטן יכול להפסטר: הנה ואם קראו למפסטר (ז) מי שאינו יודע לומר המפסטר, יכול אחר לאמרה, (ח) אכל לבתחלה אסור לעשות כן: ה' ואם נשתתק המפסטר באמצע ההפסטה, הבא לפניה לא יתחיל ממקום שפסק הראשון, אלא צריך לחזור להתחיל ממקום שהתחיל הראשון (ט) כמו בספר-תורה: הגה (י) ושנים (יא) לא לאמרו ההפסטה (ג) בפעם אחת, * דתרי קלי לא משתמעי (ריב"ש סימן לו מגילה דף בא):

באר היטב

בחפשים הנדפסים, ע"ש, והט"ז ומ"א חולקים עליו ומתירין לקרות ההפסטה בחפשים הנדפסים, ע"ש. אם אין צריך שיכולין להביא חמש בבחכ"ג, חולקין * ומפסירין בבית ששם החמש ואין קורין בע"פ, מ"א: (ז) אמן. ואין לעשות אמן אחר ששל דבריו אמת וצדק, שאינו סיים ברכה: (ג) בפעם אחת. הינו

משנה ברורה

והטעם: מפני שפעם אחת נזרו גזירה על ישראל שלא יצסקו בתורה, וקראו בנביאים שבכה וברכי עליהם, כנגד השבחה שהיו צריכים לעלות ולקרות בתורה, ולא היו קורין עם כל אחד פחות משלושה פסוקים, והרי בין פסוקים * אכל בלאו הכי שהנהגה בטלה, מנהג לא בטל, ומשום הכי חקנו שהמפסטר יקרא בנביא לא פחות מכ"א פסוקים⁽¹⁾, ויהא קורא בתורה תחלה מפני כבוד התורה, וכמו שכתבנו בסימן רפב במשנה ברורה סעיף קטן כח, ויברך המפסטר שבע ברכות ויהינה שתי ברכות שמברך המפסטר על התורה לפנייה ולאחריה, (ס) ואחרי על הנביא לפנייה וארבע לאחריה⁽²⁾ כנגד שבחה שקראו בתורה: (ג) אכל בלאו הכי. כגון שלא היה להם ספר-תורה לקרות בה⁽³⁾, (ו) ואם קראו בספר-תורה ונמצאת אחר הקריאה שהיא פסולה⁽⁴⁾, אפלו הכי מפסירין אחריה ומברכין הברכות לפנייה ולאחריה. ועין בבאור הלכה, אם אין צורך שיכולין להביא הנביא או החמש בבית הבנסת להפסטר, (י) הולכין עשרה ומפסירין בבית ששם, ובברכת הפסטה גס"ב, דתרי מפל מקום קראו בתורה תחלה אף-על-פי שלא היה באותו מקום: (ב) (ד) אין המפסטר וכו'.

דאלמלא שבת אין נביא בראש-חדש, וקריאת הנביא היא רק משום רם, כדי שכל הקהל ישמעו ויזכרו לעצמם אמן. (ו) אחריהם אמן. דעל-ידי צניח אמן, חשיב כאלו היה מברך לעצמו⁽¹⁾. אין לענות אמן אחר "אמת וצדק" שאומרים בברכות שאחר הפסטה, שאין זה סיים ברכה, וכן אין לענות אמן (ט) אחר "הנאמרים באמת" שנאמר בברכה שלפני ההפסטה, דזהו גס"ב ברכה אחת עם מה שאמר אחריו "ברוך אתה ה' הבורא בתורה", (י) דווקא היא חתימה: (ז) מי שאינו יודע וכו'. הינו, שקרא מתחלה הקטן בתורה לשם מפסיר, ואחריו נמצא שאין יודע לומר ההפסטה, וכן בגדול כי האי גונא, (יא) יכול אחר לומר ההפסטה וברכותיה, דאף שחקנו שהמפסטר יקרא בתורה תחלה מפני כבוד התורה, מכל מקום בדיעבד אמרינו שגם בזה איכא כבוד לתורה, שגור הדבר שקראו בתורה בתחלה לשם מפסיר, שהרי הפסיק בקדיש מקדם. והפריימגדים פתב, דאם יכול על-כפופים לומר מלה במלה כשמקריין אותו, טוב יותר שהוא בעצמו שקרא בתורה לשם מפסיר יאמר אחריו ההפסטה וברכותיה גס"ב⁽²⁾: (ח) אכל לבתחלה וכו'. הינו שאין קורין למפסיר כי שלא ידע אחריו לקרות ההפסטה גס"ב, ובזמננו שהמנהג בכמה מקומות לכתב נביאים על קלף ובגלילה בספר-תורה, ואס"ב הקורא בנביא הוא מוציא כל הצביר בקריאת ספר-תורה, (יג) ולכן אפלו לבתחלה מותר לקרות למפסיר אפלו מי שאינו יודע לקרות בנביא בעצמו, והוא יאמר כל הברכות, והשלח-צביר יקרא ההפסטה כמו שקורא בספר-תורה (ח"א: א) ה' (ט) כמו בספר-תורה. ויענין ברכה לפנייה, לש דעות בריש סימן קמ, עין שם הטעם, והוא הדין הבא⁽³⁾, ועין בפריימגדים שכתב דפסק ברכות להקל⁽⁴⁾, ועין במה שכתבנו בסימן קמ בבאור הלכה, ועין שם בסעיף א בהג"ה, דאפלו במקום שהשלח-צביר קורא בספר-תורה, גס"ב הדין דצריך להתחיל ממקום שהתחיל הראשון, והוא הדין כאן: (י) ושנים וכו'. גם לא היה נקרא ההפסטה על-ידי שנים, דהינו שאחד יקרא פסוק אחד והשני שותק עד שמסיים הפסוק ואחריו קורא השני פסוק אחר, כי המפסטר שקרא בתורה צריך שיקרא הוא לבד כל ההפסטה (עט"ז: יא) לא יאמרו. עין במגן-אברהם דדוקא בקול רם, אכל בלחש

שער הציון

קולן פדיו, אכל בנביא הצביר שהתחיל ביום, יש להם לכתב נביאים פדיו, ובפרט בנביא ששפירין תרבה כסף על סלשיש בית-הנסת שאין פדיו פלי-פה, ובנסתם לשם שמים כדי לקום "זה אלי ואנוהו", בנביא מצינו להתנאות בכתובת נביאים הקדושים: (ס) דברת "אשר בחר בנביאים טובים" ובכרת "ברוך אתה ה' הבורא בתורה וכו'" ברכה אחת היא, כמו שכתבו הפוסקים: (י) בית-יוסף: (י) מגן-אברהם: (ס) טור: (ט) אחרונים: (י) ולכך אין בה מלכות: (יא) פריימגדים בבאור דברי הטור אברהם, וכן משמע מהג"א ור"א שכן פירוש השלח-צביר: (יג) ועין בסימן רפב בבאור הלכה, לענין אם הקטן אינו יכול לומר מלה במלה עם הש"ץ מתוך הכתב:

ב שבת כ"ד ודבר
פדיו, תוספות
ג טורא"ש ונר"י בשם
רמב"ם וזהו ד הרא"ש
בסוף ברכות ה' קנה
כ"ד ו תשובת
הריב"ש

הלכות שבת סימן רפד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ב]

לא פחות מ"א פסוקים) וכו', על הנביא לפניה נאדבק לאחריה.

(4) ולפי טעם זה, בתפילת מנחה בתענית ציבור שעולים לתורה שלשה אנשים, כתבו המאמר מרדכי (סי' א) והמקור חיים (סי' א) בקיצור הלכות, שדי לקרוא הפטרה שיש בה תשעה פסוקים, וכמו שכתב הרמ"א שביום טוב מספיק לקרוא הפטרה שיש בה ט"ו פסוקים.

ואם טעה וסיים בשבת את ההפטרה בפחות מ"א פסוקים, וכבר בירך לאחריה, כתב האשל אברהם (בוטשאטש מהדור"ת, סי' א) שנראה שאם קרא לפחות ג' פסוקים שיש בהם מענין הפרשה, כבר יצאו ידי חובה, וישלים את הפסוקים שהחסיר כלי ברכות. ואם נזכר בכך קודם שבירך את כל הברכות, ישלים בין הברכות את שאר ההפטרה, ולאחר מכן יסיים את הברכות, וסיים שמ"מ צ"ע בזה.

(5) ואם טעה ואמר לפני ההפטרה את ברכת 'צור כל העולמים' שלאחר ההפטרה, כתב האשל אברהם (בוטשאטש, סי' א) שיצא ידי חובה, ואחרי ההפטרה יאמר את הברכה שלפניה 'אשר בחר'.

מאידך, הכף החיים (סי' ב) כתב, שאם אמר את ברכת 'צור כל העולמים' קודם ההפטרה, ואפילו אם סיים אותה, יחזור ויאמר גם את ברכת 'אשר בחר', ואחרי ההפטרה לא יחזור ויאמר את ברכת 'צור כל העולמים', כיון שכבר אמרה קודם ההפטרה.

[משנ"ב ס"ק ג]

שלא היה להם ספרותה לקרות ב"ה וכו', אחר הקריאה שהיא פסולת) וכו', אף-על-פי שלא היה באתו מקום.

(6) ויחיד ששמע את ההפטרה לפני ששמע את קריאת התורה, הורה הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה תפלה, פ"ב הלכה לג דבר הלכה אות מר, רשימות) שמתברר שיצא ידי חובה, אך מוטב שישמע וישמענה שנית אחרי קריאת התורה, והוסיף, שאף שבציבור יש לקרוא דוקא אחרי שקראו בתורה, מ"מ יחיד אין להקפיד בדיעבד על כך, כיון שעיקר תקנת קריאת ההפטרה היתה בזמן שלא קראו בתורה.

(7) ואם באמצע קריאת התורה נמצא פסול בספר תורה, ואין להם ספר תורה אחר, כתב לעיל (סי' קמ"ט כ"ט) שלדעת השערי אפרים והדגול מרבבה אין מעלים עוד קרואים לתורה, אלא גומרים לקרוא עד סוף הפרשה, והעולה יברך את הברכה שלאחר קריאת התורה, וגם יאמר את ההפטרה בברכותיה, והוסיף, שיש מי שכתב שיאמר את ההפטרה בלי ברכות, והרע"א (כאן סי' א) נשאר בצ"ע אם יקראו את ההפטרה עם ברכות.

(8) ואם עוד לפני שהעלו למפטיר ידעו שאין בנמצא נביא או חומש שאפשר לקרוא ממנו את ההפטרה, כתב הדעת חורה (סי' א) שכלל לא יעלו לתורה אדם לעלית מפטיר, אך בימים שקוראים למפטיר קריאה נוספת, כגון כיום טוב שקוראים למפטיר מקרבנות היום, יכולים לקרוא את הקריאה של המפטיר אפילו שידעו שלאחר מכן לא יוכלו לקרוא את ההפטרה.

[משנ"ב ס"ק ד]

וקריאת הנביא הוא רק קשום שבת.

(9) ומטעם זה גם בשבת חול המועד פסח, כתב לקמן (סי' תצ"ט ס"ט) שאין מזכירים בברכות ההפטרה את הזכרת היום טוב, כיון שחייב קריאת ההפטרה הוא רק בגלל השבת, אמנם בשבת חול המועד סוכות, כתב שם (סי' טו), שמזכיר את היום טוב באמצע הברכה, וגם בסיום הברכה חותם 'מקדש השבת ישראל והזמנים' כמו ביום טוב, כיון שכל יום ויום מחול המועד סוכות נחשב כמועד בפני עצמו, כיון שבכל יום מספר קרבנות המוסף שונה משל חבירו.

מאידך, לדעת הגר"א כתב בשע"צ לקמן (סי' תרס"ג ס"ק ו), שגם בשבת חול המועד סוכות לא מזכירים בברכות ההפטרה את היום טוב.

[משנ"ב ס"ק ה]

כדי שכל הקהל ישיקעו ויזכרו לענות אמן.

(10) ומשמעות דבריו שאף לכתחילה עולה לו מנין ברכות אלו להשלמת 'מאה ברכות' בשבת, אמנם לעיל (סי' מו ס"ק יד) כתב, שבשבת שחכרות שלש עשרה ברכות להשלמת 'מאה ברכות', יראה להשלימן על ידי שיברך על אכילת פירות ומגדים, וכמו שכתב בשו"ע לקמן (סי' רצ"א), והוסיף, שאם אין לו אפשרות לעשות כן, יוצא בשעת הדחק במה שיכין לשמוע ברכות התורה וההפטרה ויענה אמן.

ולענין אמירת 'אין כאלוקינו' בשבת, כתב לקמן (סי' תרכ"ב ס"ק ה) שהטעם שנתקן לומר זאת בשבת, הוא כדי להשלים את החסר למנין מאה ברכות, וראה עוד מה שכתבנו בזה לקמן (סי' רצ"א ס"ק א-ב).

[משנ"ב ס"ק ו]

דל-ידי ענין אמן, קשוב כאלו היה מקורף לעצמו.

(11) ואף שבכל הברכות כתב השו"ע לעיל (סי' ר"ג ס"ב) ובמשנ"ב שם (סי' יו), שיוצא ידי חובה גם כשלא ענה אמן, כבר כתבו הפמ"ג (סי' קכ"ב משב"ז סוף ס"ק ד) והרע"א (כאן סי' ג) שברכות אלו בלא שיענה עליהן אמן לא יעלו לו להשלמת 'מאה ברכות'.

ובטעם הדבר כתבו, שבכל הברכות שחייב לברך, כגון כשרוצה להכניס דבר מאכל לפיו או רוצה להתעטף בטלית וכדו', מאחר שיכול לברך גם בעצמו, לכן כששומע את הברכה מאחר נחשב מדין 'שומע כעונה' כמו שכיר בעצמו אף אם לא ענה אמן, אך בברכות התורה וההפטרה, כיון שאינו יכול לברך בעצמו שהרי אינו עולה לתורה, לכן אם אינו עונה אמן אין שמיעתו נחשבת כאילו בירך, אבל כשעונה אמן נחשב כמו שכיר בעצמו, ועולה לו להשלמת 'מאה ברכות'.

מאידך, במעריץ יד"ט (ברכות פ"ט אות כ"ז) כתב, שדין של ברכות אלו כשאר ברכות, ואפילו אם לא יענה אמן נחשב לו כאילו בירכן, ויעלו לו להשלמת 'מאה ברכות'.

ולומר על ברכות ההפטרה 'ברוך הוא וברוך שמו', כשמכוין בהן להשלמת המאה ברכות, כתב האלה המין (על מטה אפרים סי' תרכ"ב ס"ק ו בהגה"ה) שיכול לענות, ואינו נחשב להפסק, מאידך, הגרי"ח קניבסקי (רבעון קרית ספר גליון 40-39) כתב, שלא יאמר 'ברוך הוא וברוך שמו' על ברכות ההפטרה.

[משנ"ב ס"ק ז]

טוב יותר וכו' לאמר אחר כך התקטנה וברכותיה גס'.

(12) ואף שמשמע שגם זה אין ראוי לעשות לכתחילה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' כב) שמ"מ רשאים לעשות כן, כיון שזו טובת הציבור כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרוא בעצמו את ההפטרה.

[משנ"ב ס"ק ט]

הוא הדין הקא"ה. וצ"ע בקריית מנחם שכתב דפסק ברכות להקל.

(13) שלדעת הראשונה המובאת בשו"ע שם (סי' א), העולה לתורה במקום הראשון ששנתקן, יברך גם את הברכה שלפני הקריאה 'אשר בחר בך', ולדעת הרמב"ם לא יברך העולה השני את הברכה שלפני הקריאה.

ובביאור מחלוקתם כתב המשנ"ב שם (סי' ג-ד), שלדעת הרמב"ם סומך העולה השני על ברכת העולה הראשון שנשתתק, ולדעת הראשונה, כיון שהעולה לתורה אינו מברך להוציא את האחרים בברכות, וכל אחד מהעולים מברך לעצמו, לכן גם כשאחד מהעולים נשתתק, צריך העולה אחריו לחזור ולברך גם ברכה ראשונה.

(14) אמנם לעיל (סי' קמ"ט ס"ק ד) כתב, שיחזור לברך גם ברכה ראשונה, ואם נשתתק אחר סיום ההפטרה קודם שבירך את הברכות שלאחריה, כתב הכף החיים (סי' כו) שאסור יברך את הברכות במקומו.

המשך במילואים עמוד 21

מילואים

20

הלכות שבת סימן רפב

המשך מעמוד קודם

ואין לחשוש משום מקח וממכר בשבת. והוסיף לקמן (סי' שכג ס"ק כ), שאם אפשר, טוב להחמיר שלא להשתמש בפתקים שעליהם רשום סכום הכסף שהקונה מתחייב לשלם, וסיים שכן נהגו הקדמונים.

ובמקום שנהגו למכור עליות, ויש שם אנשים שחייבים לעלות, כתב לעיל (סי' קלו ס"ק ד) שאין לדחות אותם כדי למכור את העליות לאנשים אחרים. ואף במקום שנהגו למכור את כל העליות, כתב בבית הלל (סי' ר"ה בשבת), שמימי יש להעלות חתן בשבת שקדם החתונה וכן נער בשבת שקדם הכר מצוה, והוסיף, שאף את שאר החיובים אין לדחות לגמרי, ואם אי אפשר להעלותם, יש להוסיף עליות.

31) ולענין עליות לשלישי, כתב להלן (סי' לא) ולקמן (סי' תכח ס"ק יז) שנהגו שקוראים את הרב אביד לעליה זו, והוסיף שבשעת הצורך יש לרב למחול על כבודו ולעלות לרביעית. והאשל אברהם (בטשאטש), סי' תרסח [תרס"ט] כתב על עצמו, שבתחילה היה נהג לעלות בשמחת תורה ליחנת תורה או ליחנת בראשית, ולאחר זמן ביקש לעלות לשלישי כבכל שבת ויום טוב, כי חמשת הקרואים העולים כיום טוב הם מעיקר תקנת חז"ל.

32) ומטעם זה כתב לעיל (סי' קל"ה ס"ק לו וסי' קל"ז ס"ק ה), שמכבדים את הגדול שבציבור לעלות לתורה אחרון.

וכן כשמסיימים לקרוא בתורה את אחד החומשים, כתב בשו"ת התעוררות תשובה (אורח סי' לו) שמהדרים לקנות את העליה האחרונה שאומרים בה 'חזק חזק ותתחזק'.

ואם רוצים לעשות מניין עבור אנשים הרחוקים מתורה ומצוות כדי לקרבם, ויש מנין בלעדיהם, כתב הגרש"ז אדערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות י) שמותר להעלותם לתורה.

ובן שלא נימול על ידי אביו, ולאחר שגדל רוצה לעלות לתורה, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ב סי' לג) שאפילו אם הטעם שלא מל אותו אביו היה במטרה להכעיס, מ"מ רשאי הוא לעלות לתורה, לפי שאינו נחשב כמומר לערלות שהרי האב מונע אותו מלמול, ואפשר שלכשיהיה ברשות עצמו אכן ימול את עצמו. והוסיף, שמימי אין להעלות את אביו, לפי שנחשב כמי שפרש מכלל ישראל, וחמור הוא ממחלל שבת. וכעין זה כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' יט) לענין יהודים שבאו לארץ ישראל מרוסיה ועדיין לא נימולו, שאם דעתם למול את עצמם ולקבל על עצמם עול מלכות שמים, מותר להעלותם לתורה.

ולעלות לתורה רפורמים וקונסרבטיבים, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ג סי' כא) שדינם ככופרים ואין להעלותם.

[משנ"ב ס"ק יח]

מה שנהגו לקרוא³¹ ששי בקני עצמו³² וכו', דאחרון קריב שקמים³².

33) ולמכור את העליות בשבת ויום טוב, כתב לקמן (סי' שו ס"ק לג) שנחלקו הפוסקים בדבר, ובמקום שנהגו בזה היתר אין למחות בידם.

הלכות שבת סימן רפג רפד

המשך מעמוד סב

ולקרא מתוך ספר שכתובות בו כל ההפטרות על קלף (ראה גיטין ס, א), כתב הערוך השלחן (סי' שיש מקומות בליטא שכן נהגו, וגם הגרש"ז אדערבך [שולחן שלמה ס"ק א] כתב, שאם אין לציבור נביא שלם מקלף, יש חשיבות להפטיר בספר הפטרות מאשר לקרא מתוך החומש. מאידך, לדעת החזו"א הנ"ל כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פליח הע' קנד), שאם אין להם נביא שלם מקלף, אין הכול אם קוראים מספר הפטרות מקלף או מחומש, וכן כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ד סי' לג).

2) ולעיל (סי' קמד ס"ק ו) כתב, שמנהיגו לקרא הפטרות הכתובות בקונטרס בפני עצמו או בחומשים.

ואף אם אינם נדפסים בקרי וכתוב המדויק, כתב בשו"ת כתב סופר (אורח סי' נא) שאפשר לקרא בהם בברכה.

3) ומטעם זה, ציבור שאין להם נביא הכתוב על גבי קלף, כתב בשו"ת זכר יהוסף (אורח ח"א סי' לו) שיכולים לקרא מנביא הנדפס ואינם צריכים להמתין עד שבמנין שיש להם נביא מקלף יגמרו את הקריאה ויתנו להם. וכן הורה הגר"ח קרליץ (ביד נביאך עמ' קלג) שאם צריכים לחקות זמן רב שהציבור רואים בכך עול, אין להמתין, ואין הציבור יכולים למחות על כך. מאידך, בשו"ת שלמת חיים (סי' רנא) כתב שיש להמתין עד שיגמור אותו המנין את קריאת ההפטרות, כי בודאי הציבור מוחלים על כבודם ורוצים להפטיר בנביא כפי המנהג. וכן דעת הגרש"ז אדערבך (הלכות שלמה תפלה פי"ב ס"א) שמותר להתעכב לצורך כך אפילו זמן מרובה, וכן נהגו בירושלים מקדמת דנא. וכן הורה הגר"ש אלשיך (שו"ת ישא יוסף סי' ט). ולדעתו אף השרית זכר יהוסף דיבר במקומו שרוב הציבור לא נהג כך, אך במקום שהציבור נהגים כך ודאי מוחלים, ואין חשש לטירחא דציבורא.

[משנ"ב ס"ק א]

ואם-כן יהיו כל הפטרות מענין אחר².

2) ועוד טעם כתבו החסידים במגילה (כג, א ד"ה כיון) והטור, שכיון שטעם קריאת קרבנות היום במועדים, הוא כמבואר בגמרא בתענית (כז, ב) שבזמן שישאל קוראים את פסוקי הקרבנות. הקבי"ה מעלה עליהם כאלו הקריבו אותם ומחל להם על עונותיהם, אי"כ דוקא במועדים שהקרבנות באים לכפרה יש טעם בקריאתם, מה שאין כן בקרבנות של שבת שאינם באים לכפרה אין טעם בקריאתם. טעם נוסף כתב הדעת זקנים מבעלי החסידים (במדבר כח ט) משום שבמועדות נאמר 'אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם' (ויקרא כג ד) ואין מקרא יוצא מידי פשוט, שמשמע שיש לקרא בתורה בפסוקי המועדות, וגם ראש חדש בכלל המועדות, מה שאין כן שבת שלא נקראת מועד. ועוד טעמים נוספים ראה בא"ר (סי' א).

סימן רפד

דיני הפטרה ובכריותיה

[משנ"ב ס"ק א]

מתוך נביא שלם הנדפס¹ וכו', הנדפסת בקמ"ש, יש לסמך להקל², שלא לבטל קריאת הפטרה³.

1) והחזו"א כתב (אורח ח"ב סי' ס ס"ק יא ד"ה ערך), שאם אין לציבור נביא מקלף, אין הכול אם קוראים בנביא שלם או בחומש, שלא נקרא ספר שלם אלא כשנקרא בגלילה, אבל לא כשמדביקים את הדפים ותופרים אותם בקונטרס.

הלכות שבת סימן רפד

המשך מעמוד 124

[ביה"ל ד"ה חנוי קלי]

ביתר בקול רם, והוא מסתובב ידעיה ונכון לבטל המנהגים⁽¹⁷⁾.

(17) ובאותם מקומות שנוהגים כך כשקוראים את ההפטרות מתוך תנ"ך המודפס, כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' סח) שהנהגה להם שלא לשנות ממנהגם, וכדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרוא את ההפטרות, ובשרית מנחת יצחק (ח"ג סוף סי' יב) הוסיף בזה טעמים להקל להם.

[ביה"ל ד"ה וק בצבור]

מפר לגמרה עם ברכותיה⁽¹⁸⁾ וכו', היו עשירה אין מפטירין⁽¹⁹⁾.

(18) וגם אם רק התחילו את הברכות של ההפטרות ויצאו מקצתם, כתב לעיל (סי' קמג ס"ק ו) שממשיכים את הברכות וקוראים את ההפטרות. (19) ואף כשהעולה לתורה למפטיר כבר בדרך גם את הברכה שלאחריה בעשרה, כתב בשע"צ לעיל (סי' קמג ס"ק ה) שמי"מ אם יצאו מקצתם לא יקראו את ההפטרות עם ברכותיה.

הלכות שבת סימן רפה

המשך מעמוד 124

שני חיובים בדבר, חיוב קריאת התורה בציבור, ועוד חיוב שיהיה אדם משלים פרשיותיו עם הציבור, וכמה ששומע מהשי"ץ הרי לא יצא ידי החיוב להשלים פרשיותיו עם הציבור. הוסיף, שלדעה זו גם הבעל קורא שקורא את הפרשה בציבור, לא עולה לו קריאתו לשמירת, כיון שקריאתו היא מחמת החיוב של קריאת התורה בציבור.

(6) ומנהג הדפוס חיים עצמו, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' לג) ששמע עדות נאמנה שהיה נהוג לקרוא כל פסוק פעמיים ולאחר מכן את התרגום ופירוש רש"י, ואחר כך פירוש הרמב"ן.

ולענין הפסוק ישמע ישראל, שכתב השו"ע לעיל (סי' סא ס"ט) שאסור לאומרו פעמיים בזה אחר זה משום שנראה כמקבל עליו שתי רשויות, כתבו המאמר מרדכי (שם ס"ק ה) והקצות השלחן (סי' עב בדי"ש ס"ק י), שמי"מ מותר לאומרו פעמיים כשקורא שמירת, כיון שקריאתו מוכחת, שהרי כופל את כל הפסוקים ולא רק את הפסוק הזה. ובשרית בנין ציון (ח"א סי' לו) כתב, שדוקא בדרך שבח או תפילה יש לחשוש שנראה כמקבל עליו שתי רשויות, אך לא כשקורא פסוקי תורה ונביאים.

(7) וההפסקות שבין גברא לגברא (כגון שני, שלישי וכו') כתב לעיל (סי' קלח ס"ק א) שאינן נחשבות כהפסק פרשה, וראה מה שכתבנו להלן (סי' ח).

ואם הפרשה מסתיימת באמצע פסוק, כגון בעשרת הדברות, כתבו הקצות השו"ע (סי' עב ס"יא) והערוך השלחן (סי' ה) שיפסיק באמצע הפסוק, מאידך, הקפ"ח חיים (ס"ק ד) כתב שיש לקרוא את כל הפסוק בשלימות, וכן הורה הגר"ח קניבסקי (ספר זכרון דרוך יקרא עמי תמנה). והוסיף, שלכן פרשה שמסתיימת באמצע הפסוק לא יפסיק באמצע הפסוק, אלא ימשיך לקרוא עוד פרשה.

ולקרא את כל הסדרה מקרא בבת אחת, דעת הגר"ח קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' קכג) שאפשר, שאין הברל בין זה לבין הקורא פרשה פרשה. (8) וכן נהג החזו"א (דינים והנהגות פ"א אות יב), ועוד יתבאר בדעת החזו"א להלן (הע' 21, 24).

[משנ"ב שם]

הקצות השו"ע (סי' עב ס"יא) כתב שיש לקרוא את כל הפסוק בשלימות, וכן הורה הגר"ח קניבסקי (ספר זכרון דרוך יקרא עמי תמנה). והוסיף, שלכן פרשה שמסתיימת באמצע הפסוק לא יפסיק באמצע הפסוק, אלא ימשיך לקרוא עוד פרשה.

ולקרא את כל הסדרה מקרא בבת אחת, דעת הגר"ח קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' קכג) שאפשר, שאין הברל בין זה לבין הקורא פרשה פרשה. (8) וכן נהג החזו"א (דינים והנהגות פ"א אות יב), ועוד יתבאר בדעת החזו"א להלן (הע' 21, 24).

[משנ"ב ס"ק ב]

אפילו דיצטרך⁽²⁰⁾ וכו', כל פסוק ב' פעמים ותרגום עליו⁽²¹⁾ וכו', כל פסוק פתוחה או סתומה⁽²²⁾ אחר כל פסוק פתוחה או סתומה⁽²³⁾. (6) ובטעם הדבר, ביאר הגר"ח קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ז ס"ק א) שיש

שיש הסוברים שכופים אדם לקיים אותן, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' מו) שספק בידו אם כופים על זה, כיון שאינה נחשבת מצוה בפני עצמה, אלא היא ענף ממצות תלמוד תורה, ויחנך שנחשבת כמצות עשה שמתן שכרה בצדה שאין כופים עליה.

(2) ומקור חיוב תקנה זו, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שמשע תיקנה בשעה שתיקן לקרוא בתורה.

הטעם שתיקנו לקרוא שמירת, כתב הכית יוסף (סוף הסי') שהוא כדי שיהא רגיל כמה שהציבור קוראים, והלבוש (ס"א ח) כתב שהוא כדי שיהיה בקי ורגיל בחורו. טעם נוסף כתב הערוך השלחן (ס"ב), שבלימוד התורה יש חיוב לשמוע ויש חיוב ללמוד וזכמו שאומרים בברכת אהבה רבה 'לשמע ללמוד', ולכן תיקנו לשמוע את קריאת התורה, וכן תיקנו ללמוד קודם לכן את הפרשה.

(3) וגם קטן שהגיע לגיל חינוך, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' מו) שיש להרגילו להקפיד לקרוא שמירת וגם פירוש רש"י, שדבר זה מביא ליראת ה' טהורה, וכן הורה הנרש"י איוע"ב (הליכות שלמה תפלה, פ"ב הלכה לו). רשימות. וגם תלמיד חכם שחשקה נפשו להתעמק בתלמוד, כתב באוצר הגאונים (ברכות ה, ב) שלא ימנע מלהשלים פרשיותיו עם הציבור, וגם בני תורה שלומדים כל היום, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' יז) שחייבים בקריאת שמירת. והוסיף, שחייב בזה אפילו מי שתורתו אומנותו כרבי שמעון בן יוחאי וחבריו. ואבל בתוך שבעת ימי אבלות, כתבו השו"ע (י"ד סי' ת ס"א) והש"ך שם (ס"ק ד) שצריך לקרוא בשבת שמירת, וביאר הערוך השלחן (שם סי' ט), שכיון שכך דרכו כל שבת, הרי זה מסדר התפילה וכמו שקורא קריאת שמע, ואם רגיל בכל שבו ללמוד גם פירוש רש"י, כתב הערוך השלחן (שם) שרשאי לעשות כן גם בשבת זו. מאידך, הברכ"י יוסף (שם ס"ק ד) כתב, שלא ילמד פירוש רש"י, כיון שאין חיובו כאמירת התרגום. ואם מסתיימים שבעת ימי אבל בשבת, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ו) שיתכן שראוי לחמתין מלקרא שמירת עד אחר התפילה בשבת בבוקר, שאז מסתיימים דיני השבעה.

(4) ומי"מ כתב האיר (ס"ק ג) בשם ספר חסידים (סי' שא), שלא יכוין בקריאת שמירת כדי לקבל שכר של אריכות ימים, אלא יקרא משום שחייבוהו חכמים, ושכרו יבוא ממילא.

[משנ"ב ס"ק ב]

אפילו דיצטרך⁽²⁰⁾ וכו', כל פסוק ב' פעמים ותרגום עליו⁽²¹⁾ וכו', כל פסוק פתוחה או סתומה⁽²²⁾ אחר כל פסוק פתוחה או סתומה⁽²³⁾.

(6) ובטעם הדבר, ביאר הגר"ח קרליץ (חוט שני ח"ד פ"ז ס"ק א) שיש

